

РОЛЬ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

**БАДЬОРНА К.А.,* СТУДЕНТКА,
МАКСИМЕНКО Т.С., СТУДЕНТКА,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Глобалізація світової економіки є однією з головних тенденцій розвитку сучасного світу і яка впливає на політичне, соціальне, культурне та економічне життя. Наслідки такої тенденції відчують на собі всі держави світу, у тому числі й Україна. Однією з найважливіших проблем розвитку аграрних підприємств є швидке та ефективно реагування на зміни, що відбуваються в сучасних ринкових умовах. Поширення негативних тенденцій у сільському господарстві, посилення конкуренції, погіршення соціального становища товаровиробників, а також неефективність існуючих методів управління економічними процесами вимагають нових підходів до організації успішної перспективної діяльності.

Щоб стабілізувати аграрну діяльність і нарощувати темпи її розвитку необхідним є проведення наукових розробок та практичне здійснення стратегічного управління сільськогосподарським виробництвом, розробка стратегії розвитку аграрної сфери на всіх рівнях: державному, регіональному, локальному.

Теоретичним та методологічним аспектам стратегічного підходу в управлінні присвячена значна кількість окремих досліджень і монографій як зарубіжних, так і вітчизняних вчених. Вивченням даної проблематики займалися: Д. Штайнер, Р. Акофф, Д. Арженті, У. Кінг, Д. Кліланд. Еволюція концепції стратегічного планування, критика та нові ідеї щодо розуміння його сутності знайшли відображення в працях К. Мінцберга, Д. Лемпела. Значний внесок у подальший розвиток системи стратегічного планування й управління здійснили А. Томпсон, А. Стрикленд, Т. Коно, Ф. Котлер, О. Віханський, Д. Аакер, Р. Фатхутдінов, З. Шершньоза, Б. Мізюк, Г. Райтер, В. Василенко, Т. Ткаченко, В. Ляско. Окремими питаннями стратегічного планування в аграрних підприємствах займалися В. Нелеп, С. Дем'яненко, В. Галанець, О.М. Дмитренко.

---

* Науковий керівник – Півень А.В., асистент

Метою статті є визначення переваг та недоліків процесу здійснення стратегічного планування, виходячи з позицій розвитку економічних відносин і методів управління, для обґрунтування його ролі в діяльності сільськогосподарських підприємств.

Найбільш важлива проблема українського сільськогосподарського підприємства в сучасних ринкових умовах – це проблема виживання та забезпечення постійного розвитку. Ефективне вирішення цієї проблеми знаходиться у створенні конкурентних переваг, які можуть бути досягнуті на основі створення добре продуманої стратегії підприємства.

Практична реалізація стратегічного підходу в управлінні з використанням інструментів стратегічного планування в багатьох підприємствах, зокрема сільськогосподарських, не здійснюється. Це пояснюється, передусім, ототожненням його із системою директивного планування та відсутністю єдиного підходу щодо розуміння його значення в управлінні аграрними підприємствами. Головна відмінність стратегічного планування – відхилення можливості обов'язкового продовження існуючої тенденції розвитку в діяльності підприємства (нарощення чи спад виробництва), оскільки існує безліч факторів, що заважатимуть цьому процесу. Тому основною метою стратегічного планування є вивчення та встановлення взаємозв'язку підприємства з зовнішнім середовищем з метою своєчасної реакції на його зміни для прийняття відповідних управлінських рішень. Ключовими компонентами стратегічного планування є цілі, які повинні бути конкретними, актуальними, реальними та підлягати вимірюванню.

Однією з основних проблем, що ускладнює застосування стратегічного планування в сільськогосподарських підприємствах, є значна їх збитковість. У силу необхідності значних затрат часу та ресурсів, стратегічне планування перспективної діяльності для цих підприємств залишається поза межами можливого, оскільки основні зусилля спрямовані на покриття збитків. А також: складні умови господарювання, нестабільність економічної ситуації в країні, що знижує якість чи взагалі не дає змоги розробляти довгострокові плани розвитку; значний диспаритет та коливання цін на сільськогосподарську продукцію, що унеможливають розробку стратегічних фінансових планів, уповільнюють процес планування.

У вузькому значенні стратегічне планування розглядається як процес розробки стратегій підприємства, що забезпечує досягнення

його загальних цілей. У ширшому трактуванні – як інтегральний процес підготовки та прийняття рішень певного типу; як формулювання цілей і визначення шляхів їх досягнення; як забезпечення підготовленості підприємства до конкурентної боротьби на ринках. Його завданням є мобілізація ресурсів і координація діяльності всіх підрозділів підприємства, а також створення комплексної системи дій та рішень для забезпечення потенціалу майбутньої успішної діяльності й досягнення поставлених довгострокових цілей підприємства (зростання прибутку, зниження собівартості, вихід на міжнародний ринок, розширення масштабів діяльності, створення спільних підприємств та ін.).

В існуючій практиці стратегічного планування розрізняють два основних підходи: жорсткий формалізований та гнучкий недетермінований. У сучасних умовах спостерігається перехід від формалізованих правил та процедур до гнучкої системи стратегічного планування, для якої характерна раціональна поведінка виконавця в рамках заданої функції. За такого підходу значно зростають можливості управлінців адаптувати елементи плану до швидких змін ринку. Особливості господарювання сільськогосподарських підприємств (сезонність виробництва, залежність від природно-кліматичних умов, довготривалість виробничих процесів, іммобільність виробничих ресурсів та ін.) створюють передумови для використання гнучкої системи, проте українські господарства її застосовують рідко.

Вибір і формування стратегії – важливий етап життєдіяльності підприємства. Незначні помилки у виборі стратегії можуть мати значні негативні наслідки, виправлення яких потребує багато часу. Стратегічне планування дає можливість краще вивчити середовище своєї діяльності, власні потенційні можливості й обмеження. Воно не лише впливає на умови діяльності підприємства, але й створює їх, а також забезпечує підґрунтя для функціонування кожної підсистеми підприємства в умовах нестабільного, невизначеного середовища. Завдяки йому існує можливість приймати рішення виходячи з єдиних пріоритетів, цінностей та завдань, важливість яких усвідомлюється як усім підприємством, так і кожним із його працівників. Незважаючи на наявність певних недоліків, воно, беззаперечно, позитивно впливає на підвищення прибутковості підприємства, впровадження високої організаційної культури та створює основу для забезпечення ефективного стратегічного управління підприємством.